

UFKA BAKIŞ

Tükettiğimizizin resmidir!

İstanbul Sanayi Odası (İSO) her yıl yayınladığı "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2013 yılı Araştırması" sonuçlarını açıkladı. Çünkü Aydınlik gazetesinde de Sn. Recep Erçin raporun çarpıcı ve en önemli bölümlerini ayrıntılı bir şekilde yayınladı.

Raporda sanayi üretiminin ekonomi içindeki ağırlığının giderek azaldığı açıkça görülüyor. Yıllık ekonomik büyümenin altında kalan, imalat sanayi üretimindeki büyüme bunun en önemli kanıtı.

İmalat yerine ithalatı, üretim yerine tüketimi, tasarruf yerine borçlanmayı ikame eden, sıcak para politikalarının ve kumarhane kapitalizminin kaçınılmaz sonucudur bu.

Üretimi, imalatı yok sayar, ihmal ederseniz, kalıcı bir istikrar, istihdam ve üretim artışına kavuşamazsınız.

Öte yandan 500 Büyük Sanayi Kuruluşu içinde "yüksek teknoloji yoğunluklu" sanayiler grubunun payının sadece yüzde 2.6 düzeyinde olduğu açıklandı. İSO Başkanı Sn. E. Bahçıvan, yüksek teknoloji sanayiler grubunun, dünya imalat sanayi içindeki payının yüzde 16.7 olduğunu açıkladı. Bu oranın G. Kore'de yüzde 21.6, Singapur'da yüzde 49.9, ABD'de yüzde 20.6 olduğunu altın çizen İSO Başkanı, aradaki büyük farka dikkat çekti.

İSO 500 sanayi kuruluşu araştırmasında 2004 yılında borç/öz kaynak ilişkisi bakımından toplam borçların 2004 yılındaki yüzde 43 düzeyinden, 2013 yılında yüzde 57'ye yükseldiği de açıkça görülüyor.

500 büyük firmanın 129 tanesinin 2013 yılında zarar etmesi ise bir başka çarpıcı sonuç. 2004 yılında 81, 2010 yılında 66 ve 2012 yılında 63 firma zarar ederken, 2013 yılında bu rakamın 129'a yükselmesi son 10 yılın en olumsuz rakamı olarak kayıtlara geçmiş durumda.

AR-GE harcamaları bakımından da Türkiye'nin sanayileşmiş ülkelere göre çok gerilerde kaldığı görülüyor. Türkiye'de AR-GE harcamalarının satışlara oranı yüzde 0.8 (binde sekiz) iken, gelişmiş ülkelerde bu oranın yüzde 6-8 arasında olduğu biliniyor.

500 büyük sanayi kuruluşun karlılığının da, ihracatının da azaldığı bu araştırmayla tespit edilmiş durumda.

Ama madalyonun öbür yüzünde sıcak parayla gününün gün eden kredi kartı ve tüketici kredileriyle gırtlığına kadar borca batan bir tüketici kitlesi oluşmuş durumda.

Sanayi üretimi, karlılığı ve ihracatı artmıyor, hatta geriliyor, ama millet dolu-dizgin borçlanarak tüketiyor. Adeta lale devri yaşanıyor.

2002 yılında toplam tüketici kredileri ve kredi kartı borçlarının 6.3 milyar TL olduğu ve 2013 yılı itibarıyla bu rakamın 331.3 milyar TL'ye fırladığını göz önüne alarak, bu borçlanarak tüketme çığınının boyutları hakkında bir fikir edinebiliriz.

İSO 500 araştırması, üretmeden, tükettiğimizizin acı bir göstergesidir.

Özetle, tükettiğimizizin resmidir....

SİNE-İ MİLLETE DÖNEBİLEN ADAM GİBİ ADAMDİ...

Kimden mi bahsediyorum? M. Murat Sökmenoğlu'ndan. 17. 18. ve 21'inci dönemlerde Hatay ve İstanbul Milletvekilliği ve TBMM Meclis Başkan Vekilliği görevlerinde bulunmuş gerçek bir siyaset ve devlet adamıydı Sökmenoğlu.

Bugün Atatürk Cumhuriyetinin kurucu değerlerine sahip çıkacak yeni bir yurtsever-millîci- demokrat Cumhurbaşkanı adayı için imza verecek ve bu suretle sine-i millette dönmeyi göze alacak "tek bir milletvekili" anıyoruz.

Halbuki Murat Sökmenoğlu 1989 yılında Turgut Özal'ın Cumhurbaşkanlığına seçilmesini protesto etmek amacıyla Milletvekilliğinden istifa etmeyi göze alacak kadar, dirayetli, onurlu ve kararlı bir insandı.

Babası Hatay Cumhurbaşkanı rahmetli Tayfur Sökmen gibi, Türk milletinin birliğine yurdumuzun dirliğine ve Atatürk Cumhuriyetine gönülden bağlı gerçek bir vatansever-demokrat ve millîciydi.

TBMM'de birlikte görev yapmaktan onur duyduğum isimlerin önde gelenlerindendi.

Onu Ankara'da her parti ve siyasetten geniş ve üst düzey bir katılımıla TBMM'de yapılan törenle, Hatay'a vatan ve baba toprağına verilmeğe üzere uğurladık. Bu değerli ismin erken kaybından duyduğum üzüntüyü değerli ailesi ve Hataylı kardeşlerimizle paylaşıyor, kendisine Allah'tan rahmet diliyorum.

'%100 yabancı' arttı

ISO 500 içinde yer alan yabancı sermayeli firmaların sayısı 2013'te 137 oldu. Bu kapsamda yüzde 100'ü yabancı sermayeli olan şirket sayısı ise 42'den 47'ye yükseldi

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından 2013 yılı verileri üzerinden açıklanan "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" raporu, bu şirketlerin içindeki uluslararası sermaye (yabancı sermaye) payı konusunda da ilginç sonuçlar içeriyor.

2013'te 137'ye geriledi

Bu açıdan en dikkat çekici sonuçlardan biri, yabancı sermayeli şirketlerin sayısında görülen azalma oldu. **ISO 500**'deki yabancı sermaye şirket sayısı 137'ye indi. Bu sayı 2012'de 138, 2009'da ise 153'tü.

İhracattaki payı yüksek

Bir diğer dikkat çekici sonuç ise yüzde 100 yabancı sermayeli şirket sayısındaki artış oldu. 2012'de 42 olan bu tür şirket sayısı 2013 yılında 47'ye çıktı. Yabancı sermaye payı yüzde 50'den fazla olan şirket sayısı da 89'dan 93'e çıktı. Verilere göre

yabancı sermayeli şirketlerin toplam 383 milyar lira olan üretimden satışlardaki payı yüzde 28,5 oldu. Bu pay 2012'de yüzde 29,7 idi. Yine yabancı sermayeli şirketlerin brüt katma değerdeki payı yüzde 42, dönem kâr zarar toplamındaki payı da yüzde 29,7 oldu. Ayrıca ihracat içindeki payı yüzde 41,8, ücretli çalışandaki payı da yüzde 28,7. ■ Serhat ALİGİL/ İSTANBUL

En büyük şirket

Ford Otomotiv

ISO 500'deki yüzde 100 yabancı sermayeli şirketlerin en büyüğü, 4,2 milyar liralık üretimden satışla Toyota Otomotiv oldu. Buna karşın sermayesinde yüzde 41,04 yabancı payı olan Ford Otomotiv ise 9,7 milyar liralık üretimden satışla genel olarak yabancı sermayelilerinin en büyüğü. Bu şirket aynı zamanda 9 bin 477 kişilik çalışanıyla en çok istihdam sağlan kuruluş oldu.

ISO 500'de
137 yabancı
sermayeli
şirket var

Yabancı payı*	2012	2013
100	42	47
90-99	22	21
80-89	6	6
70-79	4	2
60-69	4	3
50-59	11	14
40-49	9	10
30-39	7	7
20-29	14	13
10-19	9	6
0-9	10	8

(*) Toplam sermayedeki yabancı sermaye payı.

İSO BAŞKANI ERDAL BAHÇIVAN:

Ortadoğu'da kaosun sürmesi ekonomide kırılganlık yaratır

İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, Irak ve Ortadoğu'daki kaos ortamının sürmesinin petrol ve enerji ithalatçısı olan Türkiye'de cari açık ve enflasyonda artış yaşanmasına yol açacağını, bunun da ekonomide önemli bir kırılganlık ortaya çıkaracağını söyledi. Türkiye'nin Almanya'dan sonra ikinci büyük ihracat pazarı olan Irak'ın tamamında bin 550 civarında Türk firmasının faaliyet gösterdiğine vurgu yapan Bahçivan "İŞİD'in elindeki Musul'daki yatırımlar, Irak'taki toplam yatırımlar içinde yüzde 10'dan daha az paya sahip. Ortadoğu'daki kritik gelişmeler karşısında ülkemiz, sağduyu eşliğinde barış ve istikrarı bir an önce sağlamaya yönelik politikalara ağırlık vermeli" diye konuştu. /03

ISO YÖNETİM KURULU BAŞKANI ERDAL BAHÇIVAN:

Ortadoğu'da kaosu sürmesi ekonomide kırılma yaratacak

İstanbul Sanayi Odası (ISO) Yönetim Kurulu **Erdal Bahçivan**, Ortadoğu'da kaosu sürmesi halinde ekonomide kırılma yaratacağını vurgulayarak, bölge için barış ve istikrarı sağlayacak politikalara ihtiyaç olduğunu söyledi.

ISO Meclisi, haziran ayı toplantısını "Ortadoğu Odaklı Dış Politika Gelişmeleri ve Bunların Ekonomimize Olası Etkileri" ana gündemi ile gerçekleştirdi. İstanbul Kültür Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mensur Akgün'ün konuk konuşmacı olarak katıldığı toplantının açılış konuşmasını yapan **ISO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, geçmişte kan ve gözyaşına neden olan jeopolitiğin yeniden itibar gördüğü bir dönemden geçildiğini vurguladı. Bahçivan, yeni süreçte emperyal güç arayışı, sınır içinde sınır yaratma mücadelesi ve enerji kaynaklarının kontrolüne dayalı bir kargaşa dönemine tanıklık ettiğimize dikkat çekti. Türkiye'nin de içinde bulunduğu Orta Doğu'nun da yeni bir kaotik siyasi süreçten geçtiğine işaret eden Bahçivan, "Ortadoğu genelinde kiminin ırk, kiminin din, kiminin mezhep diye çıldırdığı günümüzde; aidiyet üzerinden siyaset yapmayan, insanı esas alan

yeni bir anlayışa ihtiyaç duyuluyor. Sorun bu zamana kadar uygulanan politikaların başarılı olup olmadığı değil. Sorun bundan sonra komşularımızda akan kanın ne şekilde duracağı, istikrarın nasıl sağlanacağı ve bölgenin geleceğinde ne kadar etkili olacağımızdır. Bu önemli sorunlar karşısında, Ortadoğu'daki gelişmelerden en fazla

etkilenen ülke olarak yaratıcı çözümler üretmeliyiz" dedi.

Barışı sağlayacak politikalara ağırlık verilmeli

Türkiye'nin Almanya'dan sonra ikinci büyük ihracat pazarı olan Irak'ın tamamında bin 550 civarında Türk firmasının faaliyet gösterdiğine ve yatırımların Ku-

ISO 500'ün finans yapısı kötüleşti

Dün açıkladıkları **ISO** Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu - 2013 Yılı Araştırması sonuçlarına ilişkin değerlendirmede de bulunan Bahçivan, zirvede Tüpraş'ın yer aldığı listede, özel kuruluş sayısının 487, kamu kuruluşu sayısının 13 olarak önceki yıla göre değişmediğini hatırlattı. Geçen yıl 63,7 milyar dolar ihracatla Türkiye'nin toplam ihracatı içinden yüzde 42 gibi yüksek bir pay alan **ISO 500**'ün, net satışlarının yüzde 7,4 artarken dönem karlarının yüzde 8,5 azaldığını belirten Bahçivan, şunları söyledi: "Göstergeler, 2013 yılında 500 Büyük Kuruluşun finans yapısının bir önceki yıla göre kötüleştiğini ortaya koyuyor.

Borç/öz kaynak oranının 500 büyük kuruluşta yüzde 130'lara, özel kuruluşlarda yüzde 150'lere yükselerek son 10 yılın zirvesine çıkması dikkat çekici bir gelişmedir. Firmalar, faiz ve döviz kurlarındaki artışlar nedeniyle karlarının önemli bir bölümünü finansman giderlerine ayırmak zorunda kaldı. 500 büyük kuruluşun Ar-Ge harcamalarının üretimden satışlara oranı binde 4,7 gibi düşük düzeyde iken, yüksek teknolojilerin yaratılan katma değer içindeki payı yüzde 2,6. Veriler, finansal istikrarın Türkiye ekonomisi için ne kadar kritik bir eşik olduğunu ve Türkiye'yi yöneten hiç kimsenin, bunu göz ardı etmemesi gerektiğini açıkça biçimde gösteriyor."

zey Irak Kürt Bölgesel yönetiminin elinde bulunan Erbil'de yoğunlaştığına dikkat çeken **Erdal Bahçivan**, sözlerini şöyle sürdürdü: "İŞİD'in elindeki Musul'daki yatırımlar, Irak'taki toplam yatırımlar içinde yüzde 10'dan daha az paya sahip. Ancak bölgede ihracat ciddi ölçüde aksamış durumda. Gelişmelerin daha fazla kontrol-

den çıkması ve petrol fiyatlarının yükselmesi halinde küresel ekonomideki toparlanma olumsuz etkilenecek. Ortadoğu'daki kritik gelişmeler karşısında ülkemiz, sağduyu eşliğinde maceraya prim vermeyen bir yaklaşım doğrultusunda, barış ve istikrarı bir an önce sağlamaya yönelik politikalara ağırlık vermeli." İSTANBUL-DÜNYA

Recep ŞENYURT

ADANA

recep.senyurt@dunya.com

İSO 500'de Adana

Istanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından her yıl yayımlanan İSO 500 listesi önceki gün yayımlandı.

Bir süreden beri olduğu üzere Adana sanayisi, bu yıl da İSO 500 listesinde 13 firmasıyla yer aldı. Listenin gönüllü katılımlardan oluşmasından dolayı bazı sanayi kuruluşlarımızın bu listelerde yer almak için gerekli girişimlerde bulunmadığını, bazı firmalarımızın da geçtiğimiz yıllarda isimlerinin açıklanmasını istemediğini biliyoruz. Bu tür yaklaşımların bırakılması halinde listedeki Adana firmalarının sayısının çok rahat 20'li rakamlara çıkabileceğini söyleyebiliriz.

Geçtiğimiz yıl ki listede yer bulan firmaların toplam üretimden satışları yaklaşık 4.4 milyar TL iken bu yıl ki listede yer alan firmaların üretimlerinin toplam satışları ise 5.6 milyar TL olarak gerçekleşmiş görünüyor. Adana firmalarının sektörel dağılımı ise; kimya, tekstil, otomotiv, gıda ve demir-çelik şeklinde sıralanmakta.

Listede yer alan firmaların neredeyse her birinin sektörel alt başlıkları dikkate alındığında farklı sektörlerde faaliyet gösteren firmalardan oluşması kent sanayisi için son derece olumlu. Ancak 13 firmanın satışlarının toplamının sadece İçdaş Çelik şir-

ketinin toplam satışı kadar olması ise kentin geleceği adına üzerinde düşünülmesi gereken bir sonuç olarak değerlendirilmeli.

Adana Sanayi Odası yönetimi başta olmak üzere kentin büyükşehir belediye başkanı, oda ve borsa başkanlarının mevcut durumu iyi analiz etmelerine, Adana'nın bundan sonra bu tür listelerdeki firma sayısını artırmak için neler yapılabileceği konusunda teşvik uygulamaları başta olmak üzere her konuda daha fazla çaba sarf etmelerine ihtiyaç var. Bu konuda bu güne kadar Adana Büyükşehir Belediyesi, Adana sanayisi ile hep belirli bir mesafede durmaktaydı. Yeni seçilen Büyükşehir Belediye yönetimi ise "Üretim ve istihdamı ikiye katlamak için üzerimize ne düşüyorsa fazlasını yapmaya hazırız" diyen bir anlayışa sahip.

Adana'da neredeyse son 30 yıldır görülmeyen anlayış ve fikir birliğinin kentin geleceği için olumlu sonuçlar doğuracağına inanıyoruz. Bu vesile ile İSO 500 listesinde yer bulma başarısı gösteren; Sasa Polyester, Beyteks Tekstil, Temsa Global, Marsa Yağ, Elita Gıda, Adana Çimento, Bossa, Artenius, Amylum Nişasta, Akyem, Güney Çelik, Özma-ya ve Karteks firmalarını tebrik ediyoruz.

4 büyükten biri neden zararda?

Dün 500 Büyük Sanayi Kuruluşu'nun 2013 sonuçlarını bir üçgenle irdelemeye çalışmıştık. Döviz, faiz ve borsadan oluşan bu üçgen zaman zaman bir şeytan üçgenine de dönüşebiliyor. Bu üçgende kaybolup gidenler, kârlarını eritenler oluyor. Tıpkı 2013'te sanayide kârların yüzde 8.5 azalması, özsermaye kârlılığının yüzde 12.3'e düşmesi gibi. Hatta 500 içinde 129'u zarar etti. **Her dört büyükten biri şirketten biri zararda.**

SERMAYE FAKİRLİĞİ: Bu üçgen içinde finansal sektörün olması doğal da, reel sektörün değil. Kaderinin bu kadar döviz, faiz ve borsaya bağlı olması çarpıcı ve çarpık. Tam olarak sermaye fakirliğimizi ortaya koyuyor. Şirketlerin yeterli özkaynağı yok. **Borçlanmaya, borçlanmayı da dışardan veya döviz üzerinden yapmaya, dolayısıyla kur riski üstlenmeye dayalı bir finansman biçimi yaygın reel sektörde.** Kur hareketleri bu nedenle en çok reel sektör tarafından izleniyor, dövizin düşmesi veya yükselmesi adeta kaderlerini belirliyor.

KURA VE FAİZE BAĞLILIK: Küresel likiditenin bu kadar bol ve maliyetinin düşük olduğu bir dönemde borçlanmaya ağırlık vererek iş yapmanın belli bir cazibesi olabilir. Ancak sonuçta kâr olması lazım. Bizde görülemeyen de o kâr. Faizlerin bu kadar düştüğü dönemde dahi sanayi şirketlerinin faiz yükü artmış. Ama asıl darbeyi de kur

Abdurrahman YILDIRIM

ayildirim@htgazete.com.tr

artışından kambiyo zararları olarak yemişler. Dolayısıyla reel sektör ve ekonomi finansal üçgenin iki köşesine sıkışmış kalmış. **Üçüncü köşe olan sermaye piyasası ve özvarlık artışını yapamadıklarından, üçgen de bir şeytan üçgenine dönüşmüş.** Kur ve faiz hareketi sanayinin kârını belirler hale gelmiş.

■ 2011 faiz ve özellikle kur artışı nedeniyle sanayi için kötü bir yıldır.

■ 2012 kur ve faiz gerilemesinden dolayı kârlı bir yıl olarak geçti.

■ 2013 yılı yine aynı nedenlerle kötü bir yıl oldu.

Bu arada sanayi için satışların artmasının, büyümenin yükselmesinin veya düşmesinin bir önemi yok. Büyümenin yüzde 2.2 olduğu bir yılda sanayi kârlı olabiliyor. Büyümenin yüzde 4'e çıktığı yıl kötü bir yıl yaşıyor. Tamamıyla **finansman sisteminin ve aşırı borçlanmanın getirdiği, sermaye eksikliğinin sonucu bir durum.**

YOK ASLINDA FARKLARI:

2013 sonuçları sadece sanayi için değil bankalar için de iyi değil. 500 Büyük Sanayi yanında BDDK'nın bankacılık verileri de yer alıyor. **Bankaların özkaynak kârlılığı yüzde 12.7 ile 2005 sonrasının en düşük düzeyine indi.** Bu oran 2002 sonrasında ortalama yüzde 17.5 olan kârlılığının 5 puan altında.

Aynı kârlılık oranı 500 Büyük Sanayi için yüzde 12.3. Sanayinin kârlılığı da yüzde 14'lük ortalamasının 2 puan altına inmiş.

Bu kârlar, bankalarda 194, 500 büyük sanayide 180 milyar liralık özvarlıkla elde edildi.

Ancak bankaların özvarlık kârlılığı daha hızlı azalıyor ve iki ana sektörün buluşması yüzde 12'de. Yani **sanayi düşen kâra karşılık bankalar kadar kâr edebiliyor.** Buna bir kâr yarışı denemez. Çünkü gerileme söz konusu. Geriye doğru yarış olmaz.

Karşılaştırmayı yapacağımız en iyi ölçü, ne kadar sermaye konulduğu ve karşılığında ne kadar kâr elde edildiğidir. Buna göre bankaların sanayiden, sanayi sektörünün da bankalardan farkı yok. Zaten böyle olmasaydı, şu anda zarar eden bazı sanayiciler hazır lisans verilmeye başlanmışken, koşup banka kurmazlar mıydı?

SONUÇ: "Yanlışlık fare deliğinden bile geçer, doğruluk kapılardan sığmaz." H.W. Shaw

SANAYİ VE BANKALARDA ÖZKAYNAK KÂRLILIĞI (%)

	Banka	500 içinde özel s.	500 büyük sanayi
2002	11.3	17.3	16.6
2003	18.2	19.7	17.1
2004	15.8	15.1	14.2
2005	12.1	12.2	10.3
2006	21.0	16.6	13.8
2007	24.8	19.4	15.9
2008	18.7	10.9	9.9
2009	22.9	12.4	11.8
2010	20.1	15.5	16.9
2011	15.5	15.6	14.8
2012	15.7	15.9	14.3
2013	12.7	12.1	12.3
Ort.	17.5	16.5	14.0

↳ 12 yıllık ortalama Kaynak: BDDK, İSO

2013'TE NE OLDU?

Banka	Özkaynak Milyon TL	Kâr Milyon TL	Özkaynak kârlılığı %
Banka	193.723	24.664	12.7
500 Büyük Sanayi	179.900	22.137	12.3

Kaynak: BDDK, İSO

ISO 500 listesine devlerin borçları damgasını vurdu

Sanayi nasıl KURTULUR?

En büyük sanayi kuruluşları kurdan dolayı 2013'te ciddi borç yükü altına girdi. Eğer Türkiye halı altına süpürdüğü reformları yapmazsa sanayisi rekabet edemeyen ve zarar eden bir görünüme bürünecek.

ÖNCEKİ gün açıklanan **ISO-500** Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşu listesi ve toplulaştırılmış bilanço verileri çok açık biçimde şunu bağırıyor; Türkiye halı altına süpürdüğü reformları yapmazsa sanayisi rekabet edemeyen ve zarar eden bir sanayi görünümüne girecek. O çok umut başladığımız 'ihracata dönük' rekabetçi sanayi olamayacak. Birincisi, 2013'de finansman giderlerinin yüzde 122 artışı görülüyor. 2012'de 500 firmanın toplam 8.1 milyar TL olan finansman gideri, 2013'de 19.1 milyara fırlamış.

FAİZ DEĞİL KUR

Hemen 'faiz yükseldi ondan' diyeceklerle 'sıkı durun pek de öyle değil' demek gerekiyor; 2013'de her düzeydeki faizlerin ortalaması 2012'ye göre düşüktü. Faiz neden değil. Tabloda da yer alıyor; 2013'de Merkez Bankası'nın piyasaya verdiği paranın maliyeti dahil olmak üzere tüm faizler 2012 ortalamasının altında. Tek bir unsur var; dolar kuru önceki yıl sonuna göre yüzde 20 artış göstermiş. Döviz sepeti bazında ise yüzde 23'e yakın. Toplam borçların 190 milyar TL'den 238 milyar TL'ye yüzde 25 artmış olmasının önemli ve başta gelen

ANALİZ

Uğur GÜRSES

nedenlerinden biri de bu; kur artışı. İşte bu yüzden, 2012 yılında 500 şirketin ödediği finansman gideri, faaliyet kârının yüzde 34'üne denk gelirken, 2013 yılında bu oran yüzde 53'e çıkmış.

İkincisi, 500 şirketin kaynakları içinde toplam borçların payı yüzde 57'ye ulaşmış. Sermaye ve kazançlardan beslenen özkaynaklar ise yüzde 43 paya sahip. Bu pay oranları son 10 yılın en kötü tablosu anlamına geliyor. Rekabet ettikleri gelişmiş ülke firmalarının ortalama özkaynak oranı yüzde 60-70'lerde. Üçüncüsü, toplam borçlar içinde kısa vadeli borçların payı üçte iki. Türkiye ekonomisini taşıyan dev firmalar kısa vadeli borçla dönüyorlar. Uzun vadeli borçlanmalar içinde de tahvil borçlanmalarının payı yüzde 1'i geçmezken, gelişmiş ülkelerde yüzde 15-20'lerde.

Özetle, döviz kuru artışından kârlılıkları önemli ölçüde düşen, zarar eden sanayicilerin

faizlerden şikâyet edecek bir gerekçeleri yok; sorun, döviz borçlarının önemli bir bölümünün döviz karşılığı olmamasında (açık döviz pozisyonu) ve de yüklü kısa vadeli borçlanmayı çevirmekte.

REFORM BULAMADIM

Türkiye enflasyon sorununu çözmek için kararlı bir irade göstermedikçe sanayicinin kendi ulusal parasından, düşük faizle, bankacılık kesimi dışında sermaye piyasasında çok uzun vadeli borçlanma olanaklarının kapısı açılmayacak. Reformları yapmadıkça, rekabetçi hale gelemeyecek. İşin tuhafı, bu tablo çok açık halde iken **ISO Başkanı Erdal Bahçıvan'ın** konuşma metninde 'reform' kelimesini bulamadım. Böyle olunca, sanayici de siyasetçi de 'kur-faiz' tartışmaları içinde inip-çıkma devam edecek. Değişen dünya parasal konjonktüründe borçlanma ve kaynak bulma olanakları azaldığı gibi, pahalı hale de gelecek. Reform konusunda en ilgisiz ve uzakta olan Merkez Bankası'nı birlikte 'dövmeye' devam edecekler.

FAİZLER

(yıllık ortalama, yüzde)

	2012	2013
TL libor (Gecelik)	8.1	6.4
Tahvil faizi	8.4	7.4
TCMB Fonlama faizi	7.5	5.8
Ticari Kredi Faizleri	13.9	10.8
Tüketici Kredileri	15.6	11.8
Dolar kuru (yılsonu)	-6.5	19.7

Kaynak: TCMB, TBB, BİST

500 büyüğün işi % 43 özkaynak, % 57 borçla

İstanbul Sanayi Odası her yıl sanayi kesimindeki şirketlerden bilgi derliyor. Bu bilgileri toplulaştırarak yayımlıyor.

Şirketler "üretimden satış" rakamlarına göre sıralanıyor.

500 büyük sanayi kuruluşu sıralamasında 1'inci olan şirketin, 2013 yılında "üretimden satış"

rakamı 39 milyar 729 milyon TL, en sondaki 500'üncü şirketinki ise 188 milyon TL.

500 büyüğün, en büyüğünün üretimden satış rakamı 500'üncü sıradaki büyüğün üretimden satış rakamının 211 katı. Arada çok büyük fark var.

500 büyüğün ilk 50 büyüğü üretimden satışlarda, yaratılan katma değerde ve yapılan ihracatta yüzde 50 paya sahip.

Açık anlatımıyla, ilk 50 sanayi kuruluşunun büyüklüğü, sonra gelen 450 sanayi kuruluşunun büyüklüğüne eşit durumda.

500 büyük sanayi kuruluşunun 2013 yılında net satışlarında cari fiyatlarla % 7.4 artış var. Demek ki sabit fiyatlarla net satışlar sabit kalmış durumda.

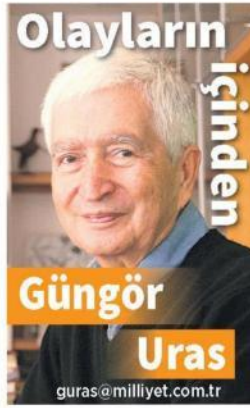
Büyüme durdu

Sanayi kuruluşları ekonominin lokomotifidir.

Sanayinin büyümesi istihdam ve gelir artışını peşinden sürükler.

Ne var ki son yıllarda imalat sanayiinin milli gelire katkısı (milli gelir oluşumundaki payı) giderek geriliyor.

1998 yılında imalat sanayiinin GSYH içindeki payı % 23.6 idi.

2005'te % 17.1'e gerilemişti. 2013 yılında yüzde 15.3'e düştü. Bu çok olumsuz bir gelişmedir.

Bir başka olumsuz gelişme 500 büyük sanayi kuruluşunun ihracatındaki duraksamadır.

2013 yılında 500 büyüklerin ihracatı artmadı, yüzde 1'e yakın gerileme var.

500 büyük içinde ihracata en fazla katkı yapanlar yabancı sermayeli kuruluşlar oldu. Bunların ağırlığını ise otomotiv firmaları oluşturuyor.

137 yabancı sermayeli kuruluşun 500 büyüğün üretimden satışlardaki payı % 28.5 iken, ihracatındaki payı % 41.8 oranında. Bu yabancı sermayeli kuruluşlar Türkiye'nin toplam ihracatının % 17.4'ünü gerçekleştiriyor.

Borçla çalışıyorlar

500 büyüğün 2013 yılında net satışları yüzde 7.4 artarken, toplam borçları yüzde 25.4 arttı.

500 büyük yüzde 43.0 özkaynak + yüzde 57.0 borçla çalışır hale geldi.

Toplam borçları yıllık satış hasılatının yüzde 52'si oranında. Borçlar özkaynakların yüzde 132.4'ü büyüklüğünde. (Bu oran sanayileşmiş ülkelerde yüzde 70 dolayında)

Faiz ucuz, borçlanmak kolay olduğu için girişimcilerin sanayi kuruluşları üzerinden borçlarını büyüttükleri görülüyor.

Yüksek borçlanma, kur farkı

yüküne ek olarak verimin ve üretimin artırılmaması 500 büyükte ortalama kâr oranının yüzde 4.9'a gerilemesine yol açtı.

Anadolu'da organize sanayi bölgesi olmayan şehir kalmadı. Çok şehirde birden fazla var. Hepsinde sanayi tesisleri için yatırım yapıldı. Üretim sürüyor. Geliniz görünüz ki bu tesislerin çoğunun 500 büyük listesine giremeyecek ölçüde küçük olduğu anlaşılıyor.

500 büyüğün 198'i İstanbul'da, 297'si Anadolu'da. Kocaeli'nden 32, İzmir'den 34, Bursa'dan 29, Ankara'dan 27, G. Antep'ten 23, Kayseri'den 12, K. Maraş'tan 8 kuruluş 500 büyük listesine girdi.

2013 yılında 500 büyükte neler değişti?

	2012	2013	Değişim (%)
Net Satışlar (Milyar TL.)	423.6	454.9	7.4
İhracat (Milyar \$)	63.7	63.2	-0.7
Dönem kâr ve Zarar Toplamı (V.Ö.)(Milyar TL.)	24.1	22.1	-8.5
Toplam Borçlar (Milyar TL.)	189.9	238.2	25.4
Kısa Vadeli Borçlar (Milyar TL.)	123.4	151.1	22.5
Uzun Vadeli Borçlar (Milyar TL.)	66.5	87.1	30.9
Mali Borçlar (Milyar TL.)	95.5	123.9	29.7
Özkaynak (Milyar TL.)	169.5	179.9	6.1
Aktif (Varlık) Toplamı (Milyar TL.)	359.4	418.1	16.3
Ödenen Faizler (Milyar TL.)	4.6	6.1	32.7

Kaynak: İSO

Konya Şeker 35. en büyük özel şirket

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) hazırladığı 'Türkiye'nin En Büyük 500 Sanayi Kuruluşu 2013' araştırmasında, ilk sıraları enerji, otomotiv ve metalürji kuruluşları paylaşıırken, ilk yüzdeki tek kooperatif şirketi Konya Şeker Türkiye'nin 39'uncu büyük şirketi oldu. Konya Şeker özel şirketler arasında da 35'nci büyük olarak listeye girdi. Geçtiğimiz sene açıklanan rakamlara göre cirosunu 1.447 milyar liradan 1.781 milyar liraya çıkarak %23.1'lik bir büyüme gerçekleştiren Konya Şeker, bir önceki yıl %20.2'lik büyüme ile İSO 500'de 44.sırada yer almıştı. Konya Şeker, Türkiye ortalamasının üç katından daha iyi bir performans sergileyerek satış hasılatını bir önceki yıla göre %23,1 arttırdı. Konya Şeker'den sonra şeker sektöründe faaliyet gösteren Kayseri Şeker de 101'nci sırada yer aldı.

ISO'dan kırılğan vurgusu

İstanbul Sanayi Odası (ISO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, Ortadoğu'daki gelişmelerin daha fazla kontrolden çıkması ve petrol fiyatlarının daha fazla yükselme eğilimine girmesi halinde küresel ekonomideki toparlanmanın olumsuz etkileneceğini belirterek, "Bu durumda, önemli bir petrol ve enerji ithalatçısı olan Türkiye'de de cari açık ve enflasyon kanalıyla ekonomik performans üzerinde önemli bir kırılğanlık ortaya çıkacak" dedi.

Savunmada ISO 500'ün gözdesi

Aselsan, İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından hazırlanan "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" listesinde savunma sanayi firmaları arasında ilk sırada yer aldı.

İSO araştırmasına göre, 1975 yılında Türk Silahlı Kuvvetleri'nin haberleşme cihaz ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kurulan Aselsan, 1 milyar 833 milyon 875 bin 752 liralık üretimden satış (kuruluşların kendi ürettiği ürünlerden yaptığı satış) gerçekleştirdi. Şirket, söz konusu satış ile ISO 500 listesinde savunma sektöründe faaliyet gösteren firmalar arasında ilk sıraya yerleşirken, tüm sektörler bakımından 35'inci sırada yer aldı. Savunma sanayisi için tekerlekli hafif zırhlı araçlar başta

olmak üzere birçok ürün geliştiren Otokar da 2013'te gerçekleştirdiği 1,5 milyar lirayı aşan satış ile listede 47'nci sırada yer aldı. Şirket, 2012 yılında 87'nci olmuştu.

DIŞA BAĞIMLILIĞI AZALTTI

Türkiye'nin savunma sanayisinde dışa bağımlılığını azaltmak amacıyla kurulan Türk Havacılık ve Uzay Sanayii AŞ (TUSAŞ) da geçen sene gerçekleştirdiği 1 milyar 16 milyon liralık satış ile 74'üncü sıradan listeye girmeyi başardı. Şirket, 2012'de 83'üncü sırada yer alıyordu.

Listede diğer savunma sanayi şirketlerinden olan Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu 107, HAVELSAN 144, ROKETSAN 147 ve Tusaş Motor Sanayii AŞ 192'nci sırada yer aldı.

Aselsan Kazakistan ordusunun helikopterlerinin modernizasyonu için de çalışıyor.

Tüm sektörler itibarıyla ISO 500'DE Türkiye genelinde 2012'de 46'ncı sıradan kendisine yer bulan Aselsan, 2013 yılında gerçekleştirdiği atılımlar ile 11 basamak yükselmiş oldu.

KONYA ŞEKER, **ISO 500**'DE TÜRKİYE'NİN 39'UNCU BÜYÜK KURULUŞU

Enerji ve otomotiv devleriyle **yarıştı**

Sanayi şirketleri arasında 44.'lükten 39'unculuğa yükselen Konya Şeker, özel şirketler arasında da 35'inci olurken, ilk 100'de tek kooperatif olarak dikkat çekti.

Torku markasıyla tarımsal sanayide gözde haline gelen Konya Şeker, hem kendisinin hem ülkenin performansını 3'e katladı. Konya Şeker Yönetim Kurulu Başkanı Recep Konuk, "Anadolu'dan, tarım sektöründen de sanayi devleri çıkabileceğini ve kooperatif şirketlerin de başarılı olabileceğini Türkiye'ye ispatladık" dedi.

İstanbul Sanayi Odası (ISO) 500 Listesi'nde ilk 50 içerisinde istikrarını bozmayarak büyümesini sürdüren Konya Şeker, 2013 yılında da Türkiye'nin 39'uncu büyük sanayi kuruluşu olarak yerini aldı. Konya Şeker geçen yıl cirosunu bir önceki yıla göre yüzde 23,1 ile 334 milyon lira artırarak 1.78 milyar liraya çıkardı. Konya Şeker, bir önceki yıl yüzde 20,2'lik büyüme ile **ISO 500**'de 44'üncü sırada yer almıştı.

ORTALAMAYI 3 KAT GEÇTİ

İstanbul Sanayi Odası'nın (ISO) yaptığı çalışmaya göre, Türkiye'nin en büyük 500 Sanayi kuruluşunun 2012 yılına göre 2013 yılındaki satış hasılatları ortalama yüzde 7,4 artarken Konya Şeker, Türkiye ortalamasının üç katından daha iyi bir performans sergileyerek satış hasılatını bir önceki yıla göre yüzde 23,1 artırdı. 2011 yılı üretimden satışlara göre yapılan sıralamada Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşu arasında 49'uncu sırada yer alan Konya Şeker 2012 yılında sergilediği ve Türkiye ortalamasını 2'ye katlayan performansı ile 5 sıra birden yükselerek 44'üncü sıraya yükselmesinin ardından, 2013 yılında 500 sanayi devinin sergilediği ci-

ro artışı performansını üçe katlayarak 5 sıra daha yükseldi ve Türkiye'nin Sanayi devleri arasında 39'uncu sıraya oturdu.

EZBERLERİ BOZDUK

Konya Şeker'in **ISO 500**'de 39'uncu sırada yer almasının her yıl yükselen bir değer olarak gurur verici olduğunu belirten Pankobirlik Genel Başkanı Recep Konuk, "Sanayileşme yarışında zirveyi zorlayan Konya Şeker'in, bir kooperatif şirketi olması önem arzeden bir durum. Zira çok ortaklı şirketlere karşı yanlış bazı önyargıları, ezber haline gelmiş yaklaşımları, Konya Şeker'in gösterdiği bu performans bozuyor. Bir diğer ayrıntı da, listenin üst sıralarında artık bir tarımsal sanayi kuruluşu olması" dedi. Konuk, Konya Şeker dışında Kangal Termik Santrali, Panagro, Beta Ziraat, Panplast, Çobanyıldızı gibi diğer şirketlerin de yolda olduğunu söyledi.

Recep Konuk

Ekonomide aldıklarımızı siyasetle verdik

Merkez Bankası ve Bağımsız Kurumlar konusunda Hükümet içinde Başbakan dahil, parti örgütü dahil, Bakanlar dahil, farklı düşüncede olduklarını açıkladılar. Kamuoyu önünde çelişkili açıklamalar, sermayeyi telaşlandırdı. Özel sektör ve yabancı sermayede güven kaybı yarattı.

Geçtiğimiz Salı günü, siyasi partilerin grup toplantıları geçmiş toplantılardan daha stresli oldu. Medis'te yüksek gerilim yaşandı. Bu yüksek gerilim de eklenince, ekonomide stres arttı. Yerli ve yabancı sermayenin Türkiye'de yatırım yapma istahı kalmadı.

Mamafih, Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Örgütü (UNCTAD) tarafından hazırlanan ve 207 ülkeyi kapsayan rapora göre, Türkiye'ye gelen yabancı yatırım sermaye girişi azaldı. Elbette bu gibi raporları yerli ve yabancı yatırımcı da okuyor ve bu nedenle Türkiye'de yatırım riskli görüyorlar.

Öte yandan 2013 bilançoları açıklanan 500 sanayi kuruluşunun toplam borçlanması 2013 yılında bir önceki yıla göre yüzde 25,4 arttı. Bunlar içinde zarar eden firmaların sayısı 2012 yılında 63 adet iken 2013 yılında 129'a yükseldi. **İstanbul Sanayi Odası** Başkanı **Erdal Bahçıvan**, "2008 yılındaki olağanüstü koşulları saymazsak, son on yıldır bu kadar zarar eden şirket sayısına ilk kez rastlıyoruz" şeklinde şikayette bulundu.

Uzun süre baskı altında tutulan döviz kurlarında 2013 sonundaki artış, Türkiye'nin rekabet gücünü artırdı. 2014 ilk çeyreğinde ihracat arttı. Buna karşılık ithalat artışı olmadı.

2013 yılında 65 milyar dolar olan dış işlemler cari açığının bu sene 50 milyar dolara düşmesi bekleniyordu. Ne var ki dış politikada başarısız gidişat, özellikle Orta Doğu politikasında tökezleme, ihracattaki artış fırsatının önünü kesti.

Gerçekten Hükümetin Orta Doğu politikası baştan sona yanlış çıktı. Türkiye bu yanlış politikanın tuzağına düştü. Bu politikalar bizi Suriye ile hiç yoktan bir kavgaya sürükledi. Mısır konusunda Mısır'la ve dünyayla ters düştük. Irak Başbakanı ve yönetimi ile gerilime itti. IŞİD konusunda şaibeli pozisyona soktu. Nihayet Libya'daki Türkler ihtilalcı bir general tarafından kovuldu.

Bugün Türkiye dış ticarete Orta Doğu'yu kaybetmiştir. Kurum getirdiği avantajları dış politikada yapılan yanlışlar ve girdiğimiz çıkmazlar alıp götürmüştür.

Bundan sonra Orta Doğu'ya yapılacak ihracatta artış beklemek zor ve zamana bağlıdır. Siyasi iktidarı değişmesine bağlıdır. Zira bugün için Türkiye Orta Doğu'daki yerini kaybetmiştir.

Mamafih, Fatih Üniversitesi, Orta Doğu elite-ri arasında bir anket yapmış ve bu anket sonucu da, Türkiye'nin Orta Doğu'daki liderliğini kaybettiğini, yerini İran'ın aldığını göstermiştir. Bu hengame içinde Uluslararası kredi derecelendirme kurumları da boş durmamış ve Fitch 3 bankanın kredi notunu BBB'den BBB-ye çekmiştir. Ayrıca bir bankanın uzun vadeli notunu ise duragandan negatife çevirmiştir.

İktidar yapar da muhalefet boş durur mu? Kılıçdaroğlu tek başına veya yanındaki malum iki üç kişiyle Cumhurbaşkanı adayını belirlemiştir. İsim olarak adaya, Erdoğan karşısında elbette ki herkes oy verecektir. Ancak Kılıçdaroğlu'nun cin fikirle ve tek başına AKP, din istismanın kulvarında oynaması, Kurultayı erteleyip hesap vermektan kaçması, CHP kanadında büyük kavgalara neden olmuş ve olacaktır. Ana muhalefetteki bu gerginlikler sonucu da yine, ekonomide kazanılarımızı siyaset ile geri vermemize neden olacaktır.

İSO 500'de Konya Şeker 39. sıraya yerleşti

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO) tarafından her yıl gerçekleştirilen Türkiye'nin En Büyük 500 Sanayi Kuruluşu 2013 Araştırmasının sonuçları açıklandı. Üretimden satışlara göre yapılan sıralamada 39,7 milyar liralık satış hasılatıyla TÜPRAŞ birinci sırada yer aldı.

2013 yılı üretimden satış rakamlarına göre Türkiye'nin en büyük 500 Sanayi Kuruluşu sıralamasında ilk sıraları enerji, otomotiv ve metalürji şirketleri paylaşıırken, Sanayi Devleri arasında ilk 50'de 7 gıda şirketi yer aldı. İlk yüzdeki tek kooperatif şirketi Konya Şeker Türkiye'nin 39'uncu büyük şirketi oldu. Türkiye'nin En Büyük 500 Sanayi Kuruluşu sıralamasında Konya'dan Konya Şeker ile birlikte 9 şirket yer alırken, Konya Şeker özel şirketler arasında 35'nci büyük olarak listeye girdi.

İSO 500 listesinde ilk 50 içerisinde kendisine yer edinen ve istikrarını bozmayarak büyümesini sürdüren Konya Şeker ise 2013 yılındaki cirosunu bir önceki yıla göre 334 milyon lira artırarak 1,7 milyar liraya çıkara-

İstanbul Sanayi Odası (İSO)
Türkiye'nin En Büyük 500
Sanayi Kuruluşu sıralamasını
açıkladı. ABH'nin Amiral
Gemisi Konya Şeker 39'uncu
sıraya yerleşti

rak ciroda yüzde 23,1'lik bir büyüme performansı sergiledi.

Geçen yıl açıklanan rakamlara göre cirosunu 1.4 milyardan 1,8 milyar liraya çıkara-

rak yüzde 23.1'lik bir büyüme gerçekleştiren Konya Şeker, bir önceki yıl yüzde 20.2'lik büyüme ile **İSO 500**'de 44.sırada yer almıştı. Bu yıl cirosunu 334 milyon lira

artıran Konya Şeker son 15 yıldır istikrarlı bir şekilde büyümesini sürdürürken sanayi devleri arasında son iki yıldır basamakları 5'er 5'er çıkmasıyla dikkatleri üzerine çekti.